

Motion till riksdagen 2009/10:Ju1

av **Thomas Bodström m.fl. (s, v, mp)**
med anledning av redog. 2009/10:RRS8

Riksrevisionens styrelses redogörelse angående hanteringen av unga lagöverträdare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp lagstiftningsreformen om unga lagöverträdare som har genomförts.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra de rekommendationer som Riksrevisionen föreslår.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omedelbart se till att de handläggningstider som lagen föreskriver upprätthålls.

Motivering

Den borgerliga regeringen gör ett stort nummer av sina satsningar på rättsväsendet. I förgrunden ligger löftena om 20 000 poliser och hårdare straff. Samtidigt visar rättsväsendets verksamheter på kris efter kris, och regeringen ställer sig gång efter gång passiv. Polisens resurstilldelning har varit minst sagt ojämn. Osäkerheten om framtida resurser har lett till att viktig kompetens försvunnit. Polisen har också visat uppenbara lednings- och styrproblem när det verkligen gäller. Hos åklagare och domstolar har ärendebalanser tillåtits växa. Bristande resurser har gjort att rättegångar ställts in och brottsoffer har blivit lidande. Kriminalvården befinner sig just nu i kris. Anstalter och häkten läggs ned, och planerade byggen skjuts upp på framtiden för att regeringen inte kan ge klartecken. Tidigare har vi konstaterat att säkerheten varit dålig på häkten, med tragiska incidenter som följd.

Fel! Okänt namn på

Samtidigt som detta sker ser vi med oro på den mycket snabba nedmontering av välfärden som regeringens politik leder till. Klyftorna ökar i mycket rask takt, och självklart drabbar otryggheten såväl barn som unga i riskzonen hårdast.

Nu kommer ytterligare en granskning som visar på stora brister i rättsväsendet och därtill en passiv regering. Det är Riksrevisionen som har granskat hur hanteringen av unga lagöverträdare sker. Undersökningen gäller framför allt förhållandena under 2007, men även till viss del under 2008 och 2009.

Granskningen visar att varken regeringen eller de ansvariga myndigheterna lever upp till de mål och krav som ställs på hanteringen av unga lagöverträdare. Enligt lagen ska ungdomsbrott hanteras särskilt skyndsamt, men så sker inte. Riksrevisionen säger att det är allvarligt när den totala handläggningstiden från anmälan till huvudförhandling i tingsrätt i genomsnitt är 5,7 månader och att de två lagstadgade fristerna om sex respektive två veckor överskrids i stor utsträckning. Den första fristen överskrids i mer än 40 % av fallen och den andra fristen överskrids i cirka en tredjedel av fallen.

Riksrevisionen kritiserar även att lagföringen minskar. Andelen brottsmisstankar mot unga lagöverträdare som lett till lagföring har minskat från 66 till 58 % under de senaste sex åren. Man menar att åtminstone 10–15 % av de granskade avskrivna ungdomsärendena borde ha haft rimliga förutsättningar att utredas vidare för att få bättre förutsättningar för lagföring.

Minst lika allvarligt är att andelen återfall ökar något bland unga lagöverträdare, efter att ha minskat under flera år. Fler återfall bidrar till att det övergripande målet att minska brottsligheten inte uppfylls.

Anledningen till dessa allvarliga brister är flera, enligt Riksrevisionen. När det gäller handläggningstiderna är det framför allt inte fråga om en resursbrist, utan om bristande mål och prioriteringar – detta trots att ungdomsbrott är ett område som prioriteras av riksdag och regering. Även uppföljningen är dålig, vilket gör det svårt att återkoppla utvecklingen och analysera problemen. Inte heller fungerar lagens krav på att det ska vara särskilt utsedd personal i myndigheterna som hanterar ungdomsärenden. Myndigheterna har således inte i tillräcklig utsträckning säkerställt att de poliser, åklagare och domare som hanterar unga lagöverträdare har den kompetens som krävs för att bemöta de unga på ett effektivt och rättssäkert sätt. Riksrevisionen pekar även på stora brister i rutiner och arbetssätt hos framför allt polis och åklagare där även samverkan kunde vara effektivare. Samverkan brister även mellan de rättsliga myndigheterna och socialtjänsten. Socialtjänsten är inte närvarande i de sammanhang de ska vara det, och det finns även brister i socialtjänstens yttranden och vårdplaner.

Ansvar för dessa allvarliga brister ligger både på regeringen och på myndigheterna, men det går inte att bortse från att regeringen har det övergripande och största ansvaret. Regeringen har tydligt brustit i sin skyldighet att sätta upp mål, prioritera dessa och ställa krav, trots medvetenhet om att tidsfrister inte har upprätthållits.

Långa handläggningstider är t.ex. onödigt plågsamma och minskar känslan av att rättsgången och påföljden är en konsekvens av brottet. Samtidigt kan återfall i brott öka. För brottsoffren är det viktigt att få upprättelse och förtro-

Fel! Okänt namn på

ende för att rättsväsendet fungerar och reagerar. En utdragen process påverkar därför både brottsoffret och lagöverträdaren negativt.

Tyvärr måste vi konstatera att regeringens kriminalpolitik är närmast obegriplig. Retoriska ord som tydlighet och konsekvens står i bjärt kontrast till verklighetens passiva inställning. Nya utspel om hårdare tag, såsom föräldrars utökade skadeståndsansvar, leder fel. Men utspelen framstår som ännu märkligare när det läggs så lite kraft på att använda sig av de verktyg som finns redan i dag. Många kommuner har t.ex. inte genomfört någon medling ännu. Inte heller erbjuds särskilt kvalificerade kontaktpersoner av socialtjänsten ute i kommunerna. Ungdomar som döms till frihetsberövande påföljder eller vård enligt socialtjänstlagen bör följas upp under lång tid för att inte återfalla i brott. När beslutet om påföljd fattas ska den unge få en kontaktperson som följer den unge både under påföljdstiden och efteråt om det bedöms vara nödvändigt. Att kommunerna brister hämmar det förebyggande arbetet. Regeringen bör följa upp den stora påföljdsreform för unga som gjordes för några år sedan.

Riksrevisionen ställer upp ett antal rekommendationer som bör vidtas för att hanteringen av unga lagöverträdare ska ske på ett bättre sätt. Vi menar att regeringen måste ta till sig dessa rekommendationer. De tidsfrister som lagen ställer upp för handläggningen av unga lagöverträdare måste respekteras. Samarbetet mellan myndigheter måste säkerställas.

Tyvärr är Riksrevisionens granskning av hanteringen av unga lagöverträdare inte så inriktad på brottsofferperspektivet. De långa handläggningstiderna berör i högsta grad brottsoffer.

Att som brottsoffer få vänta på information om när och om utredning ska påbörjas kan kännas tungt och en orättvist när ärendet skrivs av, inte minst om det finns förutsättningar att klara upp fallet.

Den möjlighet som står till buds för den som är missnöjd med ett beslut om avskrivning är att begära överprövning. Det är inte alla som vet att detta är möjligt, eftersom beslutet saknar besvärshänvisning.

Stockholm den 4 november 2009

Thomas Bodström (s)

Margareta Persson (s)

Karl Gustav Abramsson (s)

Kerstin Haglö (s)

Mehmet Kaplan (mp)

Elisebeht Markström (s)

Christer Adelsbo (s)

Lena Olsson (v)

Torgny Johansson (s)